

IPB-Transparant – Jaargang 8, nr. 3 – April 2005 – Driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad – Guimardstraat 1 - 1040 Brussel – Tel. 02/509 96 87 – Fax 02/509 96 09 – E-mail ipb@interdio.be – Website www.ipbsite.be – Rek. 784-5832889-14

*Verantwoordelijke uitgever: Daniel Vanhoutte
Afgiftekantoor: Brussel 4*

Editoriaal (+ nieuwe foto Lea Verstricht – zie bijlage)

Habemus Papam!

Op het moment dat ik dit artikel aan het schrijven ben, weet ik reeds dat er een nieuwe paus is maar wie het zal worden is nog even afwachten. In dergelijke grenszone in de tijd is het geoorloofd al volop te dromen (weliswaar realistisch) over wat die man en de Kerk die zich met hem verbonden weet, te doen staat. We zijn bij de dood van Johannes Paulus II getuige geweest van een massaal rouwritueel. Het bracht miljoenen mensen op de been richting Rome. Minstens evenveel herdachten de paus thuis, op de plaats waar ze leven en wonen. Ook in ons land kwam het hele gebeuren volop in de media. Dergelijke aandacht hadden geloof en Kerk al lang niet meer gehad.

Waar is de religie, waar is het geloof dan gebleven? Het haalt de maatschappelijke debatten niet meer, de kerken lopen leeg. Op boekenbeurzen kan je zien welke richting het uitgaat in de rijen esoterische boeken die worden aangeprezen. Ieder dus op zijn eentje op zoek naar zingeving, naar betekenis? Het ziet er naar uit. En misschien is dat wel een logisch gevolg van de premissen waarop heel onze samenleving zich lijkt te oriënteren. Ik denk dan terug aan een SPES-forum* dat ik onlangs bijwoonde. De discussie concentreerde zich rond de visie van de sprekers van de avond: Dirk Verhofstadt verdedigde het individualisme en Reginald Moreels stelde de herontdekking van waarden boven de regelgeving en normen.

Mij werd vooral duidelijk dat we de illusie van het individualisme niet onderuit halen door er een waardediscours naast te zetten. Er staat hier wat anders op het spel. Het individualisme werd positief verwoord als de mogelijkheid van het individu om zijn eigen lot te bepalen, waarbij de mens de schepper is van zichzelf. Dit weliswaar in een sociaal netwerk en met een stevige sociale zekerheid. Het goede hieraan is inderdaad dat een mens mogelijkheden heeft gekregen om zich te ontplooiën en te emanciperen en zich niet slaafs moet onderwerpen aan een bepaalde ideologie. Maar toch zijn die uitgangspunten een fictie. Iedereen weet immers dat hij of zij niet de schepper is van zichzelf: iemands identiteit wordt vooral bepaald door dingen die hij of zij NIET in de hand heeft.

Het enige dat we wellicht gedeeltelijk in de hand hebben, is dat we een omgang moeten zoeken met de wereld rondom ons. Die dient zich altijd complex aan. Hij krijgt alleszins nooit helemaal gestalte volgens onze eigen specifieke normen en waarden. En daar hebben religie en geloof nu net een bijdrage te leveren. Altijd al leveren zij verhalen en rituelen om ook de dingen die ons niet zinnen of die niet beantwoorden aan onze verwachtingen en planning, te integreren en ermee aan de slag te gaan. Die verhalen en rituelen bieden perspectieven voor het leven zoals het zich aandient in zijn dubbelheid en eindigheid. Ze zijn niet bedoeld als een vlucht uit de alledaagse werkelijkheid, integendeel, misschien zelfs minder een vlucht als een absoluut individualisme dat wel is. Het individualisme impliceert immers dat we het lot moeten bestrijden met alle mogelijke middelen die we hebben. Dirk Verhofstadt haalde het

voorbeeld aan van de pijnbestrijding. Dat we dit zo goed mogelijk trachten te realiseren is uiteraard een lovenswaardige zaak. Maar wat doen we met de existentiële pijn van mensen die niet op een technische of wetenschappelijke manier te bestrijden valt? Hoe gaan we om met de 'lege plekken' in dit bestaan?

In de christelijke traditie baseren we ons net op verhalen om situaties van pijn niet alleen maar te bestrijden, maar ze zeer ernstig te nemen, zodat mensen ze doorkomen en uiteindelijk, doorheen de pijn, bij verlossing en nieuw leven uitkomen. Op dergelijke momenten ontbreekt in een absoluut autonomiedenken elk antwoord en is de vlucht de enige manier om daarmee om te gaan. Op zo'n momenten bieden de verhalen en rituelen van een geloof of een religie een wezenlijk en existentieel referentiekader. Neem dat uit handen van mensen of van een samenleving, en er wordt een nieuw lot gecreëerd: het niet te dragen lot van de absoluut vrije mens.

Nadenken over het wezen van de katholieke traditie en hoe die aanwezig is in de verschillende vormen van de cultuur, een opdracht waarmee we in het IPB bezig zijn, lijkt me ook fundamenteel voor de kerk van vandaag, voor alle gedoopten in hun verantwoordelijkheid, en dat samen met de nieuwgekozen paus. Dat vraagt dialoog en bemoediging, hoop en vertrouwen, ruimte om de Kerk als Volk van God ten dienste van de wereld zichtbaar en vruchtbaar te maken. Dat vraagt een fundamenteel gesprek binnen de kerkelijke structuren op alle niveaus. Dat vraagt evenzeer een maatschappelijk debat, zodat godsdienst en religie weer publieke thema's worden en dat we onszelf niet overlaten aan onszelf.

Ondertussen weet ik dat Benedictus XVI de nieuwe paus zal zijn. Zijn belangrijkste opdracht zal zijn om het geloof zo te vertalen en uit te stralen dat het weer betekenis gaat hebben voor de mens en de samenleving. En dat hij de ruimte geeft om Kerk te laten gebeuren: dan komt de dynamiek die inherent is aan het christelijke geloof in al zijn vitaliteit en creativiteit aan bod. Hopen maar.

Lea Verstricht

* Het SPES staat voor Spiritualiteit en Economie in de Samenleving. Meer info: www.spes-forum.be.

*****

IPB-nieuws

Het IPB en het middenveld

Het middenveld is een complex geheel van kleine en grote bewegingen en organisaties, die zich tussen de individuele burger en de overheid bevinden en die zich inzetten voor een of ander maatschappelijk doel. In de voorbije jaren kwam dat middenveld om meerdere redenen onder druk te staan, niet in het minst door een toegenomen klimaat van individualisme, waar de politieke overheid vanuit een neoliberale filosofie graag op inspeelde met ideeën van directe democratie. Bovendien dreigde het christelijke middenveld te vervreemden van zijn oorspronkelijke inspiratie en herleid te worden tot een drukkingsgroep voor materiële en financiële belangenbehartiging. Vooral in de zorgsector kwam deze problematiek zo scherp tot uiting dat de verantwoordelijken van orden en congregaties zich hierover beraadden en aan het IPB vroegen dit thema op de agenda te plaatsen. Het Bureau ging op deze vraag in en er werd een werkgroep ad hoc samengesteld, die intussen elf vergaderingen aan deze problematiek gewijd heeft. In de loop van 2004 werd dit thema ook twee keer op de agenda

van de forumbijeenkomsten geplaatst. Er werd ernstig nagedacht over de maatschappelijke rol van het middenveld in het algemeen en over de specificiteit van het christelijke middenveld in het bijzonder. Degelijke inleidingen en sprekende getuigenissen gaven dit reflectieproces kracht en diepgang.

Op 4 juni a.s. zal dit project voorlopig afgesloten worden met een derde Forum en een happening in het prestigieuze “Hof van Liere” te Antwerpen. Hier zal het IPB zijn middenveldproject aan de buitenwacht presenteren: niet alleen de media maar ook de voorzitters van de partnerorganisaties en een aantal genodigden worden er verwacht. Het kernstuk van deze happening zal bestaan uit de presentatie van een gloednieuwe website over het christelijke middenveld, waarvoor al een twintigtal organisaties bruikbaar materiaal hebben ingestuurd. Deze presentatie zal omkaderd worden met een drietal tafelgesprekken, muzikale intermezzo's en een receptie voor IPB-leden en genodigden.

Toch is dit nog geen echt eindpunt want er is nu al een akkoord met het academisch centrum UCSIA te Antwerpen om de thematiek van het middenveld over te nemen en voort te zetten. Het IPB is daar erg blij en dankbaar om. In de loop van dit project is immers duidelijk geworden dat het middenveld niet voorbijgestreefd is maar de ruggengraat is en blijft van een volwaardige democratische samenleving, waarvan het samen-leven zowel de essentie als de blijvende opdracht is. Hopelijk zal dit project ook de nodige ondersteuning geven aan bewegingen en organisaties die in eigen kring een analoog bezinningsproces willen opstarten. Niet in het minst is het de bedoeling de christelijke organisaties een hand te reiken in hun zoektocht naar de actualisering van hun christelijke inspiratie.

Naar aanleiding van de gebeurtenissen in Rome verspreide het IPB volgende persberichten.

Het overlijden van paus Johannes-Paulus II

Het IPB voelt zich verbonden met alle mensen die rouwen om het heengaan van paus Johannes-Paulus II.

Het wil allereerst ingetogen en dankbaar stilstaan bij de kwetsbare medemens die de paus geworden was, bij de christen die voortdurend de weg wees naar de bronnen en de beleving van het geloof in alle levensomstandigheden, bij de leider van de Kerk die een hoge opvatting had van zijn roeping en zijn taak, bij de wereldleider die voor velen een krachtige stem van hoop en vrede was.

In deze paastijd zal God hem de volheid van leven geven die hij in de dienst van Christus aan zovele mensen en aan de wereld heeft toegezegd.

Wat Johannes-Paulus II betekend heeft voor de Kerk en voor de mensheid, zoals zijn onvermoeibaar opkomen voor de waardigheid van de mens, voor een sterk geloof, voor de vrede, voor de dialoog met andere godsdiensten en voor vele andere aspecten van het kerkwerk blijft ook voor het IPB een kostbare erfenis en een blijvende inspiratiebron.

Voor de wegen die, in de geest van Vaticanum II, nog te gaan zijn in Kerkverband en in de dialoog met de cultuur en de wereld, wil het IPB zich met zijn opvolger, met de bisschoppen en met heel de Kerk in Vlaanderen blijvend engageren in reflectie, overleg en inzet om de Kerk als Volk van God en ten dienste van de mens en de wereld nog meer gestalte te geven.

Het IPB ziet dat gebeuren in de volgehouden dialoog en samenwerking met alle leden van het Godsvolk en met de samenleving van vandaag. Het blijft kiezen voor de bevordering van de medeverantwoordelijkheid van gelovigen op alle échelons in de Kerk, met een uitgesproken aandacht en zorg voor de erkenning en de waardering van de vrouw daarin. Het IPB wil voor de mens en de wereld van vandaag perspectieven helpen openen van hoop, o.m. door bij te dragen tot voortdurende reflectie en gesprek in het licht van het evangelie en tot de dialoog met andere godsdiensten en levensbeschouwingen.

Het aantreden van paus Benedictus XVI (bericht op Kerknet)

Kardinaal Ratzinger wordt paus Benedictus XVI. De man die wij vooral aanzagen als een strikte toezichthouder op de leer, krijgt nu de taak om herder te zijn van alle gelovigen en een inspirerende voorganger in álles wat het leven uitmaakt van de universele Kerk en haar hoopvolle aanwezigheid in de wereld.

Wij verhalen niet dat wij, zoals wij voor het Conclaaf lieten blijken, liever een kardinaal met een ruimere pastorale ervaring aan het hoofd van de Kerk hadden gezien. Maar nu de nieuwe paus er is, willen wij ons, gelovend in het werk van de Geest en in de kracht van de eenheid en de dialoog, samen met Benedictus XVI inzetten om Christus het licht van de volken te laten zijn en de Kerk nog sterker tot vreugde en hoop voor de wereld te maken.

De pastorale bekommernissen en aandachtspunten waarmee het IPB de Kerk en de wereld daarbij sinds lang van dienst is en verder wil zijn - zoals o.m. de volwaardige participatie van de vrouw en de man in de samenleving en de Kerk, een evangelische en conciliaire dialoogcultuur, de vele ethische en sociale uitdagingen waarvoor christenen vandaag staan... - willen wij voortdurend mee in het gesprek brengen en helpen realiseren. Maar wij staan als IPB evenzeer open voor alle nieuwe vragen en kansen die zich aandienen om de Kerk, in de context van de cultuur van vandaag en samen met de gezagsdragers en de gelovigen, tot een meer geloofwaardige, warme, geëngageerde en missionaire gemeenschap te maken in Vlaanderen en in de wereld.

Wij blijven daarbij uitgaan van de overtuiging dat de beste weg daartoe de voortdurende bevordering is van de roeping en de verantwoordelijkheid van álle christenen - vrouwen en mannen, gewijden en niet-gewijden. Vanuit hun doopsel hebben zij het recht en de plicht om, op de plaats waar zij staan in de Kerk en in de samenleving, de Blijde Boodschap te verkondigen en tot bron van leven te maken voor de mens en de wereld.

*****

Buiten de grenzen

Sessie 2005 van de Semaines Sociales de France: "Transmettre. Partager des valeurs, susciter des libertés"

Op de vergadering van de Europese Contactgroep, waartoe ook het IPB behoort, werd het definitieve programma van de sessie 2005 van de Semaines Sociales de France op 25, 26 en 27 november e.k. bekendgemaakt. Het thema "*Waarden overbrengen*" wordt, na een globale benadering, verder uitgediept in zeven forums: het gezin, de school, de onderneming, de media, de kerk, het verenigingsleven. Voor de eerste drie forums worden ook inleiders uit Vlaanderen aangesproken.

U kan vanaf juni folders aanvragen bij het IPB. Wie de sessie van 2005 graag bijwoont, kan zich eveneens wenden tot het IPB voor meer inlichtingen.

96ste Deutscher Katholikentag in Saarbrücken "Gerechtigkeit vor Gottes Angesicht"

Op dezelfde vergadering van de Europese Contactgroep werd eveneens de stand van zaken gegeven i.v.m. de voorbereiding van de Deutscher Katholikentag van 24 tot 28 mei 2006 in Saarbrücken. Het thema "*Gerechtigkeit vor het aangezicht van God*" wordt op dit ogenblik verder uitgewerkt op basis van volgende ideeën: Europese identiteit, in het enkelvoud of in het meervoud? - Het Europese sociale model - De Europese Unie na de uitbreiding: verwachtingen en ontgoochelingen - Het Europa van de regio's - Europa in de wereld - De toetreding van Turkije tot Europa - Gerechtigheid tussen generaties en overdracht van waarden - De Europese Unie als ethisch project.

Wij houden u via Transparant op de hoogte van dat gebeuren.

*****

Kortgeknipt

‘Het nieuwe gezin. Een veelvormige hoeksteen’

Nieuwe publicatie: Liselotte Anckaert, ‘Het nieuwe gezin. Een veelvormige hoeksteen’, in de reeks ‘christenen in dialoog’, Averbode, 2004, 216 blz., ISBN 90 317 2026 7

“Het gezin is de hoeksteen van de maatschappij”, heeft men lang beweerd. Vanwege de grote verschuivingen op het vlak van gezin, relaties en seksualiteit roept deze uitspraak nu allerlei vragen op. Onze tijd kent immers een brede waaier aan samenlevingsvormen. Wat dienen we dan in de huidige context onder ‘gezin’ te verstaan? Welke waarden en normen staan centraal in hedendaagse partnerrelaties en nieuwe gezinnen? Over deze en andere vragen zijn de meningen verdeeld. De spanning tussen het traditionele ideaal van een christelijk huwelijk, als basis voor een gezin, en de nieuwe maatschappelijke tendensen, die een egalisering van verschillende samenlevingsvormen beogen, groeit. Deze evolutie dwingt tot bezinning en tot dialoog tussen christenen en niet-christenen over de veranderde waarde en betekenis van het gezin.

Het boek tekent enkele krijtlijnen uit. De auteur is zelf gehuwd en houdt een warm pleidooi voor de blijvende en fundamentele betekenis van het gezin in Kerk en maatschappij, ook in de toekomst.

Het boek kost 12,50 euro (exclusief verzendingskosten) en is te koop bij uitgeverij Averbode, Britt.cuyper@verbode.be of bij IDGP, IDGP@kerknet.be, tel. 016 32 84 29 of 30. U vindt meer informatie op www.gezinspastoraal.be (klik op ‘publicaties’). Uiteraard kunt u het ook rechtstreeks aanschaffen bij de auteur, op één van de forumbijeenkomsten van het IPB.

*****

In’t vizier (+ foto Hans Demoen – zie bijlage)

KOM EN ZIE

Internationaal Congres voor de Nieuwe Evangelisatie

Wenen en Parijs zijn voorbij, Lissabon is dit jaar aan de beurt, Brussel in 2006 en Boedapest sluit de rij in 2007. De redactie van Transparant ging praten met Hans Demoen, lid van het IPB en secretaris-generaal van Brussel 2006.

▪ **Wat is eigenlijk de bedoeling van een Internationaal Congres voor nieuwe evangelisatie?**

In 2001 spraken de kardinalen *Schönborn, Lustiger, Policarpo* en *Danneels* af om een reeks congressen te organiseren over evangelisatie in de grootstad. Kardinaal *Erdö* van Boedapest heeft zich achteraf bij dat project aangesloten.

De afbrokkeling van het geloof en het christelijk leven in steden waar die voordien zo gebloeid hebben, laat de Kerk niet onberoerd. Hoe daarmee omgaan als Kerk? Wat dient er te gebeuren om mensen te laten kennismaken met een levend geloof, een dynamische Kerk? Geloof en Kerk in de grootstad zijn te lang in de catacomben gebleven. Mensen laten zien waarvoor de Kerk staat, waarmee christenen bezig zijn, wat de Kerk te bieden heeft aan de mens en de samenleving van vandaag, daar is het om te doen.

Dat begint met een reflectieproces bij de christenen zelf: meer inzicht krijgen in hun geloofsovertuiging, mondiger worden in het spreken over geloof en christen zijn en in het uitstralen ervan, de Kerk meer zichtbaar maken in het weefsel van de grootstad, dat is de opdracht waaraan velen in het kader van *Brussel 2006* nu enthousiast werken.

Het is niet de bedoeling van die congressen om mensen zomaar terug naar de kerk te doen gaan. Wij gaan daarbij uit van de manier waarop Jezus zelf tewerk ging (Joh 1,38-39): "*Toen Jezus zag dat ze hem volgden, zei hij: 'Wat zoeken jullie?' 'Rabbi,' zeiden zij tegen hem (dat is in onze taal 'meester'), 'waar logeert u?' 39 Hij zei: 'Kom maar mee, dan zul je het zien.'*" *Enzo Bianchi*, stichter van een nieuwe monastieke beweging in *Bose* (Noord-Italië) en een van de sprekers voor *Brussel 2006*, drukt het zo uit: "*Ik vertel waarvan ik innerlijk vervuld ben.*" En dat dit werkt, bleek vorig jaar in Parijs. Kardinaal *Lustiger* stond zelf te kijken van het aantal en van de vitaliteit van christenen en van christelijke gemeenschappen in Parijs die zich daarvoor engageerden.

▪ **Hoe gaat Brussel dat concreet aanpakken?**

Wij zetten allereerst de deuren van alle kerken wijdopen. Wij nodigen de mensen in de buurt en andere belangstellenden uit voor een bezoek, een kennismaking, een gesprek. Een keer per dag zal er in elke kerk een gebedsmoment zijn.

Het congres telt telkens 3 luiken.

In de voormiddag zal er in de basiliek van Koekelberg een academisch gedeelte zijn dat bestemd is voor een ruim publiek, met een inleiding en getuigenissen. De inhoud ervan zal gericht zijn op wezenlijke aspecten van het Kerk: de verkondiging, de liturgie, de diaconie, het gebed en de persoonlijke ontmoeting met God. Van daaruit gaat de Kerk de dialoog aan met de moderne cultuur en de wereld en met het oog op de Kerk van de toekomst in Brussel. De voormiddag wordt afgesloten met een eucharistieviering.

In de namiddag zullen er ateliers en workshops plaatsvinden in locaties en scholen rond de basiliek. Daar zal de diversiteit van het leven van de christelijke gemeenschap aan bod komen. Organisaties, werkgroepen, bewegingen, parochies... krijgen er de kans om te tonen hoe zij leven en werken vanuit de Blijde Boodschap en om mensen daar actief bij te betrekken. Daar zou ook het IPB kunnen op inspelen.

In de late namiddag en 's avonds worden dan een hele reeks activiteiten geprogrammeerd door de Brusselse parochies. Dat kan gaan van een debatavond tot een concert voor jongeren, van een cultureel bezoek tot een feestelijk spektakel... De parochies zijn dan gastheer voor elkaar en voor alle mensen uit Brussel. Elke avond zal er zo ook één grote trekpleister zijn. De parochies worden daarbij uitgenodigd om voor logies te zorgen voor mensen die het congres willen bijwonen.

De opening op 29 oktober en het slot op 5 november vinden, samen met een aantal culturele activiteiten, plaats in de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal.

- **Het logo is wel erg geslaagd.**

Wat opvalt is allereerst het kruis: mislukking voor de wereld, teken van heil en opstanding voor christenen. In de cirkel errond zit beweging: die van de wedergeboorte en van actieve verbondenheid. In de vier windstreken wordt de dynamiek opgeroepen van het multiculturele en het multireligieuze Brussel. Het warme oog van God in het midden is een geruststelling - 'Wees niet bang. Ik ben er voor jou' - en een uitnodiging - 'Kom en zie'. Gelovigen zien er ook een 'monstrans' in: men 'toont' wie Jezus is, wat Hij door zijn aanwezigheid in de eucharistie bewerkt in christenen en in hun gemeenschappen.

- **Zo'n congres op gang trekken is uiteraard geen gemakkelijke opgave.**

We hebben natuurlijk de ervaring van Wenen en Parijs. Maar Brussel is een aparte situatie. Waar Parijs 150 parochies telt voor 2 miljoen mensen, heeft Brussel er 116 voor slechts 1 miljoen mensen. Dat komt uiteraard door de driesporenpastoraal: een voor Franstaligen, een voor Nederlandstaligen en tenslotte de verschillende 'enclaves' voor mensen van buitenlandse herkomst. Een van de weinige gemeenschappelijke initiatieven tot nu toe was de Pinksterwake en, sinds dit jaar pas, een gezamenlijke actie Welzijnszorg - Broederlijk Delen. De samenwerking voor dit congres opent uiteraard nieuwe perspectieven voor het geheel van de Kerk in Brussel.

- **Het congres is dus vooral afgestemd op de inwoners van Brussel?**

Ja, maar mensen van elders zijn van harte welkom. Dit is meteen ook een uitnodiging voor de IPB-leden en alle mensen die zij vertegenwoordigen.